

О. Г. Бутенкокандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ ТА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ

Статтю присвячено актуальній проблемі жорсткого поводження та насильства над дітьми. Доведено, що проблема жорсткого поводження і сімейного насильства над дітьми є актуальною і носить комплексний характер. Проаналізовано основні нормативно-правові документи щодо попередження жорсткого поводження та насильства над дітьми. Наведено статистичні дані щодо кількості жертв домашнього насильства, у тому числі дітей. Уточнено зміст основних понять дослідження: «дитина, що перебуває у складних життєвих обставинах», «жорстоке поводження», «насильство», «жорстоке поводження з дитиною», «насильство над дитиною». Досліджено, що поняття «жорстоке поводження» ширше за «насильство», оскільки воно не завжди є умисним і свідомим, не завжди зачіпає права і свободи дітей, однак при цьому може не задовольняти потреби й інтереси дітей і бути вираженим у грубій формі; жорстоке ставлення може проявлятися у вигляді насильства. Охарактеризовано основні аспекти прояву насильства та жорстокості стосовно дітей в умовах сім'ї. Розглянуто форми жорсткого поводження з дитиною. З'ясовано, що жорстоке поводження може виявлятися у різних формах – від байдужості дорослих до дитини, небажання доглядати за нею до фізичних покарань. Насильство проявляється у більш важких формах – від нанесення фізичної шкоди дитини до утиску її прав, від образливого погляду чи нає'язування прізвиська й аж до вбивства. Акцентовано увагу на тому, що домашнє насильство – найважча форма насильства, оскільки коїться найближчими людьми (батьками, родичами або іншими членами сім'ї), яким дитина найбільше довіряє. Охарактеризовано види домашнього насильства над дітьми (економічне, психологічне (емоційне), сексуальне, фізичне) та надано їхні сутнісні характеристики. Окреслено коло обов'язків батьків щодо виховання та розвитку дитини, а також покарання за їх невиконання. Результати аналізу національного рівня нормативно-правового забезпечення, статистичні дані дали змогу виявити низку недоліків законодавства України у сфері попередження жорсткого поводження з дітьми та насильства в умовах сім'ї.

Ключові слова: жорстоке поводження, насильство, домашнє насильство, жорстоке поводження з дітьми, насильство над дітьми, права дитини.

Постановка проблеми. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) [1], Концепція нової української школи [2] наголошують, що основною умовою, без якої неможливий розвиток особистості дитини, є безпечний простір її існування та життєдіяльності, адже діти – найнезахищеніша, найуразливіша і найзалежніша від нас, дорослих, соціальна група.

На жаль, доводиться констатувати, що однією з найпоширеніших форм порушення прав дітей у світі визнано жорстоке поводження і насильство над дітьми.

Звернемося до статистичних даних. Згідно з дослідженнями Ради Європи, щорічно налічується 41 тис випадків умисного вбивства дітей віком до 15 років (у статистику не увійшли чисельні випадки смертей дітей унаслідок недбалого поводження). Упродовж дитинства кожна четверта дитина переживає фізичне насильство; одна з чотирьох дівчаток і один із тринадцяти хлопчиків переживають сексуальне насильство. За даними ООН, щороку

від насильства у власній сім'ї страждають близько 2 млн дітей у віці до 14 років; на жаль, не отримавши вчасно захист і допомогу, кожний десятий із них помирає, ще 2 тис закінчують життя самогубством [3].

Не стала винятком і наша країна. Кожна п'ята дитина в Україні зазнає різних форм сексуального насильства (від розбещення до зґвалтування). Кожна третя дитина стає жертвою фізичного насильства, кожна друга – психологічного (емоційного). Щороку на «Національну гарячу лінію» надходить понад 22 тис дзвінків щодо попередження домашнього насильства, із них понад 3 тис – від дітей, які страждають від свавілля власних батьків [3].

Причину цього вбачаємо у загостренні кризових явищ в економічному, політичному, культурному житті народу, що негативно впливає на сімейну атмосферу, внутрішньосімейні відносини, їхній емоційний і психологічний стан. Як наслідок – неспроможність деяких батьків належно

виховувати власних дітей, зацикленість на матеріальному забезпеченні родини, роздратованість, грубість, сварки і т. ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Однією з найбільш досліджуваних проблем психолого-педагогічної науки є дитячо-батьківські взаємини. Зокрема, розкрито вплив дитячо-батьківських взаємин на формування особистості дитини (Ю. Аркін, О. Вишневецький, О. Духнович, Н. Лубенець, А. Макаренко, Я. Мамонтов, С. Русова, В. Сухомлинський, Я. Чепіга та ін.); досліджено теоретико-прикладні аспекти взаємодії батьків із дітьми (О. Горецька, В. Даринська, Л. Забродіна, О. Косарева, І. Рахманінова, І. Сіданіч та ін.); здійснено експериментально-прикладний аналіз характеристик батьківсько-дитячих взаємин (О. Варга, В. Гарбузов, О. Захаров, О. Карабанова, Р. Овчарова, В. Столін та ін.); розглянуто особливості міжособистісної взаємодії членів сім'ї, формування системи сімейних цінностей та педагогічної культури батьків (Ю. Азаров, Т. Алексеєнко, О. Докукіна, К. Журба, В. Киричок, О. Кононко, Т. Кравченко, В. Оржеховська, В. Постовий, О. Хромова та ін.) тощо. Проблемами неблагополучних сімей опікуються Л. Алексеєва, О. Дунаєва, А. Кочетов, І. Литвинов, І. Невський та ін. Варто відзначити внесок у вирішення досліджуваної проблеми і зарубіжних учених (Д. Барнз, Г. Бернлер, Б. Генрі, Р. Рамзей, Д. Сноу, Л. Юнссон та ін.).

Шляхи вирішення проблем інтеграції суспільного і сімейного виховання, різні аспекти соціально-педагогічної роботи освітніх закладів із сім'ями знаходимо у роботах А. Акулової, Т. Алексеєнко, В. Бочарової, Б. Вульфова, С. Григорьєва, В. Гурова, М. Гурьянкової, Т. Кравченко, В. Семенова, В. Сластьоніна, І. Трубавіна, В. Фокіна, Т. Яркіної та ін. Суттєвий внесок у цьому напрямі зробили зарубіжні вчені (М. Боуен, І. Голденберг, К. Маданес, Т. Парсонс, Е. Фромм, Дж. Хейл та ін.).

Не залишилася поза увагою науковців і проблема сімейного насильства та жорстокого поводження з дітьми. Загальні аспекти цієї проблеми розглядаються філософами, соціологами, педагогами, психологами, правознавцями та ін. Так, досліджуються теоретичні засади проблеми насильства над дітьми (І. Зверєва, Н. Максимова та ін.); причини, соціально-педагогічні умови, чинники виникнення, виявлення та подолання насильства над дітьми (Т. Гончарова, О. Коломієць та ін.); природа і наслідки насильства у сім'ї (Т. Сафонова, Е. Цимбал та ін.) тощо.

Незважаючи на підвищену останнім часом зацікавленість багатьох дослідників проблемами жорстокого поводження та сімейного насильства, аналіз наукової літератури засвідчує її фрагментарність. Недостатньо вивченими є підходи,

методи та засоби психолого-педагогічної профілактики насильства над дітьми в умовах сім'ї.

Мета статті. Головну мету роботи ми вбачали в аналізі нормативно-правового забезпечення та сутності жорстокого поводження і домашнього насильства над дітьми як соціально-педагогічної проблеми.

Виклад основного матеріалу. Україна слідом за іншими європейськими державами прийняла низку заходів щодо запобігання жорстокості та насильству над дітьми. Так, Конституція України, Закон України «Про охорону дитинства» [4], Закон України «Про соціальну роботу із сім'ями, дітьми та молоддю» [5], Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [6], Сімейний кодекс України [7], Кримінальний кодекс України [8], Кримінальний процесуальний кодекс України [9] та інші законодавчі та нормативно-правові акти визначають право дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, усебічний розвиток і гарантують захист від насильства у будь-якому його прояві.

Новий підхід із використанням європейських стандартів до вирішення проблеми домашнього насильства регламентують Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2671-VIII від 17.01.2019) [10] та Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» [11], нормативним підґрунтям для яких стали нормативні документи, що стосуються сімейного виховання та захисту прав дітей: Конвенція ООН про права дитини [12], Європейська конвенція про здійснення прав дітей [13] і базуються на принципах, визначених Конвенцією Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства [14], Європейською конвенцією про здійснення прав дітей [15].

Керуючись вищезазначеними документами, держава має гарантувати захист дитини від:

- усіх форм домашнього насильства та інших проявів жорстокого поводження з дитиною, експлуатації, включаючи сексуальне насильство, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють;

- втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів і психотропних речовин;

- залучення до екстремістських релігійних психокультурних угруповань та течій, використання її для створення та розповсюдження порнографічних матеріалів, примушування до проституції, жебрацтва, бродяжництва, втягнення до азартних ігор тощо [16].

Однак, незважаючи на відносно впорядковану нормативно-правову базу, результати наукових досліджень та аналіз практики щодо подолання наслідків сімейного насильства над дітьми доводять, що жорстокість і насильство продовжують поширюватися.

Для правильного розуміння відповідних явищ вважаємо за доцільне зупинитися на уточненні змісту основних понять дослідження.

Перш за все з'ясуємо, яких дітей відносять до таких, що перебувають у складних життєвих обставинах. Урядові нормативно-правові акти визначають, що *дитина, яка перебуває у складних життєвих обставинах*, – це дитина, яка потрапила в умови, що негативно впливають на її життя, стан здоров'я та розвиток у зв'язку з інвалідністю, тяжкою хворобою, безпритульністю, перебуванням у конфлікті із законом, залученням до найгірших форм дитячої праці, залежністю від психотропних речовин та інших видів залежності, жорстоким поведінням, зокрема домашнім насильством, ухилянням батьків, осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків, обставинами стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, воєнних дій чи збройних конфліктів тощо, що встановлено за результатами оцінки потреб дитини [17].

Ключовими для нашої роботи є категорії «жорстоке поведіння» і «насильство». Існують різні тлумачення цих понять. Одні дослідники їх отожднюють, інші – розрізняють. Нам імпонує переконання, що поняття «жорстоке поведіння» ширше за «насильство», оскільки воно не завжди є умисним і свідомим, не завжди зачіпає права і свободи дітей, однак при цьому може не задовольняти потреби й інтереси дітей і бути вираженим у грубій формі. Жорстоке ставлення може проявлятися у вигляді насильства.

Згідно із Законом України «Про охорону дитинства» (ст. 1), *жорстоке поведіння з дитиною* проявляється у будь-якій формі фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-яких незаконних угодах стосовно дитини (вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини) [4].

Формами жорстокого поведіння з дитиною є:

- будь-яка форма рабства або практика, подібна до рабства, зокрема продаж дітей та торгівля ними, боргова залежність, примусова чи обов'язкова праця, включаючи примусове чи обов'язкове вербування дітей для використання їх у збройних конфліктах;

- використання, вербування або пропонування дитини для зайняття проституцією, виробництва творів, зображень, кіно- та відеопродукції,

комп'ютерних програм, інших предметів порнографічного характеру;

- робота, яка за характером чи умовами виконання може завдати шкоди фізичному або психічному здоров'ю дитини;

- використання дитини в жебрацтві, втягнення її в жебрацтво (систематичне випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб);

- втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів, психотропних речовин;

- дії, що призвели до виникнення обставин, за яких дитина стала очевидцем злочину проти життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи, статевої недоторканності особи;

- статеві зносини та розпусні дії стосовно дитини з використанням примусу, погрози, сили, довіри, авторитету, впливу на дитину, особливо вразливої для дитини ситуації, зокрема її розумової чи фізичної неспроможності, пов'язаних із віком, фізичних, психічних, інтелектуальних чи сенсорних порушень або залежного середовища, у тому числі в сім'ї [17].

На відміну від жорстокого поведіння *насильство* розглядають як умисний фізичний чи психологічний вплив однієї особи на іншу проти її волі, що спричиняє цій особі фізичну, моральну, майнову шкоду, або містить у собі загрозу заподіяння зазначеної шкоди зі злочинною метою. Такий вплив на особу здійснюється вчиненням певних умисних діянь. Особа, яка вчиняє насильницькі діяння, усвідомлює їх характер, передбачає наслідки цих діянь і бажає або свідомо допускає їх настання [18].

Отже, жорстоке поведіння може виявлятися у різних формах – від байдужості дорослих до дитини, небажання доглядати за нею аж до фізичних покарань. Насильство проявляється у більш важких формах – від нанесення фізичної шкоди дитини до утиску її прав, від образливого погляду чи нав'язування прізвиська й аж до вбивства.

Одним із різновидів насильства є домашнє насильство. Кримінальний кодекс України (ст. 126-1) *домашнє насильство* визначає як умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [8].

Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (ст. 1) трактує *домашнє насильство* як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в

межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [10].

Тобто домашнє насильство – значно важча форма насильства, оскільки коїться найближчими людьми (батьками, родичами або іншими членами сім'ї), яким дитина найбільше довіряє.

Згідно із Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», виокремлюють такі види домашнього насильства:

– *економічне насильство* – вид домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг із лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

– *психологічне (емоційне) насильство* – вид домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

– *сексуальне насильство* – вид домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

– *фізичне насильство* – вид домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру [10].

На жаль, доводиться констатувати, що у нашій країні фізичне насильство залишається однією

з найпоширеніших форм насильства, хоча це й суперечить законодавству, зокрема Сімейному кодексу України (ст. 150), згідно з яким батькам заборонено застосування фізичних та інших видів покарань, що принижують гідність дитини, а також будь-які види експлуатації батьками своєї дитини [7].

Жорстоке поводження з дитиною та домашнє насильство – це явища, які виникають із діяльності людини або ж її бездіяльності (недбале ставлення до дитини, ненадання допомоги дитині, яка її потребує, ігнорування тощо) [16].

Постраждалою від домашнього насильства вважається не лише дитина, яка зазнала домашнього насильства у будь-якій формі, а й така, що стала свідком (очевидцем) такого насильства [10].

У Законі України «Про охорону дитинства» чітко зазначено, що правовий захист дітей є предметом основної турботи батьків, а основним батьківським обов'язком – забезпечення інтересів своєї дитини (ст. 11). І далі: батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за порушення прав і обмеження законних інтересів дитини на охорону здоров'я, фізичний і духовний розвиток, навчання, невиконання та ухилення від виконання батьківських обов'язків відповідно до закону (ст. 12) [4]. Саме на сім'ю покладається відповідальність за виховання та розвиток дитини [1].

Обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дитини, а також покарання за їх невиконання регламентуються Сімейним кодексом України (ст. 150):

– виховувати дитину в дусі поваги до прав та свобод інших людей, любові до своєї сім'ї і родини, свого народу, своєї Батьківщини;

– піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток;

– забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти, готувати її до самостійного життя;

– поважати дитину;

– забороняються будь-які види експлуатації батьками своєї дитини;

– забороняються фізичні покарання дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини;

– ухилення батьків від виконання своїх обов'язків із виховання дитини є підставою позбавлення батьківських прав;

– виникнення загрози життю і здоров'ю дитини є підставою для відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав [7].

Висновки і пропозиції. Отже, можемо констатувати, що проблема жорстокого поводження і сімейного насильства над дітьми є актуальною і носить комплексний характер. Нарешті вона перестала розглядатися як внутрішньосімейна чи особиста і набула державного значення. Як

позитивне варто відзначити активізацію нормативно-правового забезпечення у сфері попередження домашнього насильства. Однак, незважаючи на позитивні зрушення у вирішенні порушеної проблеми, механізми соціально-педагогічного і правового захисту дітей від жорстокого поводження і домашнього насильства в нашій країні залишаються недосконалими та потребують значного вдосконалення і доопрацювання.

Проведене дослідження не висчерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Перспективними, на нашу думку, є дослідження причин жорстокого ставлення та насилля над дітьми в різних типах сімей та вироблення дієвих механізмів попередження цих явищ у житті сучасної української родини; обґрунтування ефективних підходів, методів та засобів психолого-педагогічної профілактики насильства над дітьми в умовах сім'ї.

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Концепція нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
3. Насильство над дітьми: статистичні дані та основи поняття. URL: <http://shkola-68.at.ua/Psich/nasilie.pdf>.
4. Закон України «Про охорону дитинства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
5. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>.
6. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Сімейний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
8. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
10. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2671-VIII від 17.01.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/paran2#n2>.
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>.
12. Конвенція ООН про права дитини. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/convention-on-the-rights-of-the-child>.
13. Європейська конвенція про здійснення прав дітей <http://consultant.parus.ua/?doc=00X2C4BD01>.
14. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text.
15. Європейська конвенція про здійснення прав дітей. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135#Text.
16. Захист прав дітей від насильства в сім'ї. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Захист_прав_дітей_від_насильства_в_сім%27ї.
17. Постанова КМУ від 3 жовтня 2018 р. № 800 «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, зокрема таких, що можуть загрожувати їхньому життю та здоров'ю». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2018-%D0%BF#Text>.
18. Юридична енциклопедія. URL: <https://leksika.com.ua/legal/>.

Butenko O. Regulatory and legal support for the prevention of abuse and domestic violence against children

The article is devoted to the urgent problem of child abuse and violence. It has been proven that the problem of child abuse and family violence is relevant and complex. Analyzed the main regulatory documents on the prevention of cruelty and violence against children. Statistical data on the number of victims of domestic violence, including the number of children, are presented. The content of the basic concepts of the research has been clarified – «a child in difficult life circumstances», «cruel treatment», «violence», «child abuse», «child abuse». It has been proven that the concept of «cruel treatment» is broader than «violence», since it is not always deliberate and conscious, does not always affect the rights and freedoms of children, but it may not satisfy the needs and interests of children and be expressed in a rude form; abuse can manifest itself in the form of violence. The main aspects of the manifestation of violence and cruelty against children in a family environment are characterized. The forms of child abuse are considered. It was found that cruel treatment can manifest itself in different forms – from the indifference of adults to the child, unwillingness to look after her, to physical punishment. Violence manifests itself in more severe forms – from causing physical harm to a child – to infringement of his rights, from an insulting look or the imposition of a nickname – and

up to murder. It is emphasized that domestic violence is the most severe form of violence, since it occurs by close people (parents, relatives or other family members) whom the child trusts more. The types of domestic violence against children – economic, psychological (emotional), sexual, physical - are characterized and their essential characteristics are provided. Outlined the range of responsibilities of parents for the upbringing and development of the child, as well as punishment for their failure. The results of the analysis of the national level of regulatory support, statistical data made it possible to identify a number of shortcomings in Ukrainian legislation in the field of preventing child abuse and violence in the family.

Key words: *abuse, violence, domestic violence, child abuse, violence against children, children's rights.*